

STOMATOLOGIK KASALLIKLARNING ETIOPATOGENEZI VA BOLALAR ORASIDA TISH GIGIYENASINING AHAMIYATI

Andijon davlat chet tillari instituti

Roman-german va slavyan tillar fakulteti

Fransuz tili yo'nalishi 2-bosqich talabasi

Sheraliyeva Sarvinoz Jakbarali qizi

Ilmiy rahbar: Aliyeva Ra'no Amanullayevna

Annotatsiya: Ushbu maqolada stomatologik kasalliklarning etiologiyasi va patogenezini, ularning bolalar organizmida rivojlanish mexanizmlari hamda tish gigiyenasining profilaktik ahamiyati yoritiladi. Ayniqsa, karies va milk kasalliklarining kelib chiqish sabablari, mikrobiologik omillar, ovqatlanish tartibi va gigiyenik odatlarning roli tahlil qilinadi. Bolalar orasida tish kasalliklarining oldini olishda to'g'ri gigiyenik parvarishning ahamiyati ilmiy asosda ko'rsatib beriladi.

Kalit so'zlar: stomatologiya, karies, gingivit, etiopatogenez, mikroflora, tish gigiyenasi, bolalar salomatligi.

Аннотация: В данной статье рассматриваются этиология и патогенез стоматологических заболеваний, механизмы их развития в детском организме, а также профилактическое значение гигиены полости рта. Особое внимание уделяется причинам возникновения кариеса и заболеваний десен, роли микробиологических факторов, режима питания и гигиенических привычек. На научной основе подчеркивается важность правильного гигиенического ухода в профилактике стоматологических заболеваний среди детей.

Ключевые слова: стоматология, кариес, гингивит, этиопатогенез, микрофлора, гигиена полости рта, здоровье детей.

Annotation: This article examines the etiology and pathogenesis of dental diseases, the mechanisms of their development in the child's body, and the preventive importance of oral hygiene. Special attention is given to the causes of dental caries and gum diseases, the role of microbiological factors, dietary habits, and hygiene practices. The importance of proper oral care in preventing dental diseases among children is emphasized on a scientific basis.

Keywords: dentistry, caries, gingivitis, etiopathogenesis, microflora, oral hygiene, children's health.

Stomatologik kasalliklar inson organizmida eng keng tarqalgan patologiyalar qatoriga kiradi. Ayniqsa, bolalar va o'smirlar orasida tish kariesi va milk yallig'lanishi kabi kasalliklar ko'p uchraydi. Bu holat nafaqat og'iz bo'shlig'i sog'lig'iga, balki umumiy organizm holatiga ham ta'sir ko'rsatadi. Tish kasalliklarining rivojlanishi

murakkab etiologik va patogenetik jarayonlar bilan bog'liq bo'lib, unda mikroorganizmlar, ovqatlanish omillari va gigiyenik odatlar muhim rol o'ynaydi. Stomatologik kasalliklarning etiologiyasi. Stomatologik kasalliklar ko'pincha bir nechta omillar ta'sirida yuzaga keladi. Ularning asosiy sabablari quyidagilardan iborat, og'iz bo'shlig'ida mikroorganizmlar *Streptococcus mutans* ko'payishi, shirin va uglevodlarga boy ovqatlanish, tishlarni noto'g'ri yoki kam tozalash, genetik moyillik, mineral moddalar fluor, kalsiy yetishmasligi.¹ Bolalarda tish emalining hali to'liq mustahkamlanmaganligi sababli, ular kariesga ko'proq moyil bo'ladi.

Kasalliklarning patogenezi. Tish kariesining rivojlanishi murakkab biologik jarayon hisoblanadi. Og'iz bo'shlig'ida bakteriyalar shakarni parchalaydi va kislota hosil qiladi. Ushbu kislota tish emalini yemiradi va natijada karies hosil bo'ladi. Dastlab emal yuzasida kichik shikastlanishlar paydo bo'ladi, keyinchalik bu jarayon dentin va pulpa qismiga o'tadi. Agar vaqtda davolanmasa, tishning to'liq yo'qolishiga olib kelishi mumkin.² Gingivit milk yallig'lanishi esa tish atrofida bakterial plak to'planishi natijasida rivojlanadi. Bu holat milklarning qizarishi, qonashi va og'riq bilan kichadi. Bolalar orasida tish gigiyenasining ahamiyati. Bolalik davrida to'g'ri tish gigiyenasi shakllantirilsa, ko'plab stomatologik kasalliklarning oldi olinadi. Tishlarni muntazam yuvish og'iz bo'shlig'ida bakteriyalar ko'payishini kamaytiradi va karies rivojlanishining oldini oladi.³

Gigiyena qoidalariga quyidagilar kiradi, tishlarni kuniga kamida 2 marta tozalash, fluorli tish pastasidan foydalanish, shirinliklarni me'yorida iste'mol qilish. Stomatolog ko'rigidan muntazam o'tish. Bolalarda gigiyenik odatlar erta yoshdan shakllantirilsa, ular kelajakda sog'lom tishlarga ega bo'ladi. Profilaktik choralar stomatologik kasalliklarning oldini olishda profilaktika muhim ahamiyatga ega. Eng asosiy choralar quyidagilar, to'g'ri ovqatlanish kalsiy va vitaminlarga boy mahsulotlarga, og'iz gigiyenasiga rioya qilish, maktablarda profilaktik stomatologik tekshiruvlar, ota-onalarning nazorati va bolalarga o'rgatish.⁴ Bolalar salomatligiga ta'siri stomatologik kasalliklar faqat tishlar bilan cheklanib qolmay, balki umumiy sog'liqqa ham ta'sir qiladi. Og'izdagi yallig'lanish jarayonlari organizmning immun tizimini zaiflashtirishi mumkin. Bundan tashqari, og'riq va noqulaylik bolalarning ovqatlanishi va rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.⁵

Xulosa qilib aytganda stomatologik kasalliklar, ayniqsa karies va gingivit, bolalar orasida keng tarqalgan muammo hisoblanadi. Ularning rivojlanishida mikrobiologik, oziqlanish va gigiyenik omillar muhim rol o'ynaydi. Tish gigiyenasiga erta yoshdan e'tibor qaratish, sog'lom ovqatlanish va muntazam stomatologik nazorat orqali bu kasalliklarning oldini olish mumkin. Bu esa bolalarning umumiy salomatligi va sifatli hayot kechirishida muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Fejerskov O., Kidd E. Dental Caries: The Disease and Its Clinical Management. – Wiley, 2015.
2. Ten Cate J.M. Oral Histology and Pathology. – Elsevier, 2018.
3. WHO. Oral Health Guidelines for Children. – World Health Organization, 2020.
4. Neville B.W. Oral and Maxillofacial Pathology. – Saunders, 2016.
5. Guyton A.C., Hall J.E. Tibbiyot fiziologiyasi asoslari. – Toshkent, 2018.